

Feza Gürsey

Ali Nesin

Geçen yaz, babamın yıllardır biriktirdiği belgelere bakıyorduk birlikte. Babasına yazdığı mektuplar, okul karneleri, okul arkadaşlarının ve öğretmenlerinin fotoğrafları, solmuş gazete kupürleri, okul defterleri, subayken hazırladığı raporlar, resim akademisinde yaptığı resimler, kurduğu fotoğraf stüdyosunun ve çıkardığı gazetelerin antetli kâğıt ve zarfları, kendisinin de tam anımsayamadığı savcılık çağrılarını, yılları belirsiz tren, otobüs ve uçak biletleri... Neler vardı neler...

Sararmış bir fotoğraf çıktı karşıma bir an. Bir portre. Gözüm bir yerden ısıyor, ama nerden? Oysa fotoğraf çok eski, öylesine eski ki fotoğraftaki kişiyi tanıması olanaksız. Babama kim olduğunu sordum. Fotoğrafa bakar bakmaz,

– Aaa! Canım benim, dedi sevgi dolu bir sesle.

Fotoğrafı elinden bırakmadan uzun uzun baktı. Duygulanmıştı. Saygıyla sessizliği korudum. Herhalde bir okul arkadaşı olmalı diye geçirdim içimden. İyi anlaştığı, sırdaşı olduğu bir okul arkadaşı olmalı. “Canım benim” sozcüklerini öylesine kullandı. Yanılmışım. Bir süre sonra gözlüklerinin üstünden uzaklara bakarak,

– Reşit Bey, dedi, Feza Bey’in babası...

Reşit Bey babamın Kuleli’den öğretmeni idi. Bunu biliyordum. Çocukluğumda da duymuştum adını. Reşit Bey’i çok sevip saydığını da biliyordum. Çağının ve coğrafyasının çok ötesinde bir bilim insanı olduğunu kimbilir kaç kez duymuştum ağzından. Reşit Bey’i ve oğlu Feza Gürsey’i bize örnek olarak gösterirdi. Bütün bunları biliyordum ama gene de öğretmeni olan bir kişiye “Aaa! Canım benim” diyebilmesine şaşırılmışım. Herhalde, babam, ilerlemiş yaşından dolayı Reşit Bey’i genç bir insan olarak canlandırıyordu gözünde. Demek insanlar yaşlandıkça öğretmenlerini çocukları gibi görebiliyorlardı. Yabancıysa olduğum bir duygu diye geçirdim içimden.

Babamın öğretmeni Reşit Bey’in oğlu Feza Bey ve ailesiyle 1977’de başladım yazışmaya. Liseyi yeni bitirmiştim ve üniversite öğrenimi için Amerika’ya gitmek istiyordum. Feza Bey Yale Üniversitesi’nde fizik profesörüydü. Babam aracılığıyla yazışmaya başladık. Sonradan düşüncemi değiştirip Fransa’ya gittim.

1980’de Feza Bey’in ailesiyle yazışmalarımız yeniden canlandı. Üniversitenin üçüncü yılındaydım. Üniversite sonrasını düşünme zamanım gelmişti. Doktora yapmak istediğimi biliyordum ama doktorayı nerede yapacaktım? ABD’de karar kıldım.

1980 yazıydı. Feza Gürsey ve ailesi Fransa’ya geldiler. Eşi Suha Hanım’ı ve kendisini ilk o zaman gördüm. Oğlu Yusuf Gürsey’le bir yaz önce Türkiye’de tanışmıştım. Feza Bey, Fransa’nın ve dünyanın en gözde bilim merkezlerinden biri olan Collège de France’ta ders vermeye gelmişti. Derslerine gittim. Salon tıklım tıklım doluydu. İlgi çok yüksekti. Dinleyicilerin Feza Bey’in söylediklerinden tek bir sözcük kaçırmak istemedikleri belliydi. Dersinden pek bir şey anlayamadım. Nasıl anlayabilirdim ki, üniversitenin üçüncü yılını daha yeni bitirmiştim ve matematik bölümündeydim... Ama bir dakika olsun gözümü kırpmadım. Kırpmak istemediğimden değil, Feza Bey kırpmama izin vermedi. Son derece akıcı bir Fransızcayla ve saygı uyandıran bir dinginlikle konuşuyordu. Sözlerini anlayamadığım çok güzel bir müzik dinler gibiydim. Varlığını ta çocukluğumdan beri sezdiğim ama yabancıysa olduğum gizemli bir evreni

çok yakından tanıyordu Feza Bey. Bu hiç kuşkusuz böyleydi. Doğanın, evrenin, her şeyin gizini keşfetmişti ve bu gizi bizimle paylaşıyordu. Bunu yaparken nasıl da alçak gönüllüydü! Anlattıklarını herkesin anladığından, anlayabileceğinden en küçük bir kuşku duymuyordu. “Gördüğünüz gibi pek de zor değilmiş” der gibiydi. Sanki biraz çabayla her şeyi anlayabilirdim. Sanki başımın üstünde cilveli bir kuş pırpır edip duruyordu da, her nedense o kuşa tutunmak için birtürlü kolumu kaldıramıyordum. Oysa kolumu bir kaldırırsam o kuşa tutunup çok uzaklara gidebilecek, Feza Bey’in erdiği sırlara ben de erebilecektim.

Dersten sonra birlikteydik. Konuşmasının anladığım bölümlerinden, yani matematikle ilgili bölümlerinden sorular sordum. Sanki bir meslektaşımıymışım gibi başladı anlatmaya. “Ağzından bal akıyor” denir ya, işte öyleydi, ağzından gerçekten bal akıyordu. Daha da önemlisi beni ciddiye alıyordu. Ciddiye alınıyordum... Bir bilim adamı olarak ciddiye alınıyordum... Feza Bey acaba o gün bana gerçekten neler öğrettiğinin, neler verdiğinin ayrımında mıydı?

Yale Üniversitesi’ne doktora için başvurduğum. Kabul edildim. Feza Bey sayesinde kabul edildiğimi sonradan öğrendim. ABD’de Türkiye’deki gibi üniversiteye girişte sınav yoktur. Üniversite notlarına ve öğretmenlerden gelen mektuplara bakarlar. Her yıl yüzlerce, belki de binlerce öğrenci başvurur dünyanın her yerinden. Bunların arasından on üç doktora öğrencisi seçilecek. Kolay değil onca kişinin arasından seçmek. Matematik bölümü Feza Bey’e sormuş:

– Ali nasıldır?

Feza Bey nerden bilsin matematikte nasıl olduğumu? Gene de,

– Çok iyidir, demiş, bence kabul etmelisiniz.

– Ama okul notları pek iyi değil, demişler.

– Fransa’da ABD’deki gibi bol not verilmez. Notları Fransa için çok iyi. Kabul edin pişman olmayacaksınız.

Feza Bey kırılır mı? Yale’e kabul edildim. Feza Bey sayesinde Yale’e girdiğimi öğrendiğimde büyük bir sorumluluk altında buldum kendimi. Feza Bey’e güvenip beni matematik bölümüne kabul etmişlerdi. Feza Bey’i utandırmamalıydım. Nasıl yapacaktım bunu? Çok çalışmak doktora için yeterli değil ki. Yeterliymiş. Sonradan öğrendim.

Feza Bey üzerine ne anlatayım? Bilimdeki üstün başarılarını mı, kazandığı ödüllerini mi? Yoksa yetiştirdiği öğrencilerden mi söz etsem? İnceliğine, duyarlılığına, sanat sevgisine ve bilgisine haksızlık etmiş olmam mı? Belki de daha kişisel olmalıyım; ABD’deki evinin bir Türk yurdu haline geldiğini, Türk öğrencilerinin sorunlarına karıkoca nasıl çözüm bulmak için uğraştıklarını anlatmalıyım. Eşimle evlendiğimiz gece evlerinde ailecek düzenledikleri kutlamada Asaf Halet Çelebi’nin “Maria” şiirini nasıl duyarak okuduğunu atlamamalıyım. Gece geç saatlere dek evinde biz gençlerle oturduğunu, yaşlılarımızı gibi sohbet ettiğini, bizlerle oyunlar oynayıp bir çocuk gibi eğlendiğini söylemeliyim. Ya elinde kâğıt kalem, koltuğunda hesaplara daldığı anlar? Feza Bey eşsiz bir insandı. Feza Bey sayfalara sığmaz.

Babamla belgelerine baktığımız günler çoktan geride kaldı. Geçen hafta çoluk çocuk, Ankara’da Altınpark’a gittik. Amacımız Feza Gürsey Bilim Merkezi’ni ziyaret etmektir. Feza Bey’in adına yaraşır bir yer yapmışlar. Ailecek, büyük küçük hepimiz çok eğlendik. Feza Bey’in duvardaki o güzel fotoğrafını çıkarken gördüm. Babamın, öğretmeni Reşit Bey’in sararıp solmuş fotoğrafını gördüğünde sarfettiği sözler çıkacaktı ağızımdan az kalsın. Son anda toparlandım. İşte o zaman babamın sözlerinin asıl anlamını kavradım. Reşit ve Feza Bey’ler bütün Türkiye’nin canlarıdır. Hepimiz öğrencileriyiz. Biz öğrencilerinde yaşayacaklar. Çok yaşasınlar!